

CRNOBIJELI SVIJET

decembar, 2008. BROJ 3

BiH PRISTUPILA DEKADI

EVROPSKI SAMIT O ROMIMA

ROMSKI NVO - JUČER, DANAS, SUTRA

NACIONALNE MANJINE I IZBORI

GLOBALNI FOND ZA NAŠU BUDUĆNOST

PRVA ROMSKA STUDENTICA NA ZENIČKOM PRAVNOM FAKULTETU

- 2** RIJEČ IZDAVAČA
- 3** BIH PRISTUPILA DEKADI
- 7** EVROPSKI SAMIT O ROMIMA
- 9** ROMSKI NVO SEKTOR - JUČER, DANAS, SUTRA
- 11** DEKADA ROMA U MAĐARSKOJ I SRBIJI
- 12** NACIONALNE MANJINE I IZBORI
- 13** GLOBALNI FOND ZA NAŠU BUDUĆNOST
- 15** OBRAZOVANJE GRADI BIH
- 16** PRVA ROMSKA STUDENTICA NA ZENIČKOM PRAVNOM FAKULTETU
- 17** EVROPSKI PRVACI U MALOM NOGOMETU
- 18** UVJET ZA STAN - OBRAZOVANJE DJECE
- 19** PORIJEKLO ROMA (II)

Dizajn, fotografije i uredništvo

RIC
tim

Tiraž 2.500 kom.

Magazin "Crno-bijeli svijet" izdaje se u sklopu projekta: "Podrška romskoj nacionalnoj manjini u efektivnom zagovaranju i izvještavanju".

Ovaj projekt finansijski podržavaju World Vision Inc. i US Department of State. Na realizaciji projekta zajednički sarađuju Vijeće Roma BiH i World Vision BiH.

Mišljenja i stavovi izneseni u ovom magazinu nisu zvanični stavovi World Vision Inc. i US Department of State

Vijeće Roma/Romski Informativni Centar
Franjevačka do broja 6
71000 Sarajevo
tel/fax.: +387 33 236 910
e-mail: bhrice_office@hs-hkb.ba
web: www.bhrice.ba

Dragi čitaoci,

pred vama se nalazi novi broj magazina Crno-bijeli svijet. Ovim izdanjem obuhvatili smo najaktualnije događaje i procese koji su se odvijali tokom prethodnog perioda, nastojeći pritom ugraditi sve vaše sugestije u sadržaj i izgled ovog broja Crno-bijelog svijeta.

Događaj koji je zasigurno obilježio protekli period je pristupanje Bosne i Hercegovine Dekadi uključenja Roma 2005-2015., što je ozvaničeno u Beogradu 4. septembra potpisivanjem pristupne deklaracije. U ovom broju magazina informirat ćemo vas o zaključcima koji su doneseni na 14. sjednici Međunarodnog upravnog odbora Dekade, kao i o osnivanju bh. Koordinacionog odbora za praćenje implementiranja Akcionog plana.

U Bruxellesu je početkom septembra u organizaciji Evropske komisije održan prvi evropski samit o Romima. Ovom samitu prisustvovalo je preko 450 osoba, među kojima i predstavnici BiH. Samit je imao zadatak da pronađe političko rješenje za integraciju Roma u Evropi i osmisli ostvarivanje četiri glavna cilja Dekade Roma.

Paralelno s procesima važnim za Rome koji su se odvijali na državnom i međunarodnom nivou, u Bosni i Hercegovini je održana druga konferencija romskog nevladinog sektora pod nazivom „Romski NVO – jučer, danas, sutra“, s koje donosimo rezime zajedničkih rezultata i uspjeha pri kreiranju akcionih planova za rješavanje pitanja Roma.

Nakon usvajanja akcionih planova i pristupa Dekadi, Bosna i Hercegovina se nalazi pred fazom implementacije – u koju su druge zemlje regije ranije zakoračile. Svakako je zanimljivo pročitati kakva iskustva ima Srbija, koja trenutno predsjedava Dekadom, i Mađarska, koja je Dekadom predsjedavala protekle godine.

U oktobru su održani prvi izbori u Bosni i Hercegovini na kojima su kandidati iz reda nacionalnih manjina mogli biti birani u sklopu zasebnih – manjinskih lista, što dosada nije bio slučaj. U Bosni i Hercegovini je svega devet nezavisnih predstavnika ušlo u općinska vijeća, što je svakako veoma mali broj. U ovom izdanju magazina sa jednim od njih napravili smo kratak razgovor.

Za vas smo pripremili i prilog o provedbi prve faze projekta Globalnog fonda na prevenciji HIV-a i AIDS-a.

S početkom školske i akademske 2008/09. godine aktualizirano je i pitanje stipendiranja romskih učenika i studenata u Bosni i Hercegovini. Fondacija „Obrazovanje gradi BiH“ povećala je broj korisnika stipendija u odnosu na prethodni period. Ti podaci demantiraju predrasude i stereotipe o nezainteresiranosti Roma za školovanje. Priča o mladoj Zeničanki Eldi Sejdić, koja je prva romska studentica na zeničkom Pravnom fakultetu, svakako ide u prilog toj konstataciji.

I u ovom broju objavljujemo nastavak feljtona pod nazivom „Porijeklo Roma“, autora dr. Marcela Courthiade, koji je pobudio vašu pažnju.

Vjerujemo da ćete u bogatom sadržaju pronaći teme koji će vas zainteresirati. I dalje vas pozivamo da svojim sugestijama doprinosite kvalitetu sadržaja magazina Crno-bijeli svijet.

RIC tim

BIH PRISTUPILA “DEKADI UKLJUČENJA ROMA 2005-2015”

Beograd: Učesnici konferencije iz BiH

“Borba protiv siromaštva, isključivanja i diskriminacije Roma, oko koje su se okupile članice Dekade, plemenit je cilj, jer Romi zaslužuju šansu. Previše i predugo su trpjeli. Nećemo pogriješiti ako kažemo da su Romi uvijek mnogo manje primali od zajednice nego što su joj doprinosili, posebno uzimajući u obzir umjetnost, muziku i druge oblasti ljudskog stvaralaštva”, rekao je Špirić.

On je naglasio da je BiH opredijeljena da osigura prava svim nacionalnim manjinama u skladu s najvišim međunarodnim standardima i ocijenio da su pripadnici romske nacionalne manjine najbrojniji i najugroženiji u Bosni i Hercegovini, te da je Vijeće ministara pitanje Roma istaklo kao prioritet.

Špirić je podsjetio da je u Bosni i Hercegovini napravljen zakonski okvir za rješavanje romskih problema.

Godine 2003. usvojen je Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina, dvije godine kasnije nacionalni program „Strategija BiH za rješavanje pitanja Roma“, koja pretpostavlja usvajanje 15 posebnih programa iz različitih oblasti života koji će utjecati na poboljšanje ukupnog socijalnog položaja romske populacije u Bosni i Hercegovini. U 2004. godini izrađen je i Plan ak-

Bosna i Hercegovina pridružila se zemljama jugoistočne i centralne Evrope okupljenim u “Dekadi uključenja Roma 2005-2015”, u želji da unaprijedi položaj romske populacije.

Pristupnu deklaraciju je 4. septembra potpisao predsjedavajući Vijeća ministara BiH Nikola Špirić, u okviru 14. sjednice Međunarodnog upravnog odbora Dekade u Beogradu. Špirić je obećao da članstvo BiH u Dekadi neće biti deklarativno, već odraz suštinske namjere da se promijeni položaj romske populacije i da joj se da status dostojan čovjeka.

cije o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika ostalih nacionalnih manjina, a u julu ove godine usvojen je i Akcioni plan BiH za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite, koji zahtijeva napor svih nivoa vlasti.

Špirić kaže da će za provođenje ovog akcionog plana do kraja Dekade 2015. godine biti potrebno 330 miliona eura, koji će djelomično biti osigurani iz državnog, entitetskih i lokalnih budžeta, ali će biti neophodna i pomoć međunarodne zajednice.

Špirić je ocijenio da je položaj romske manjinske zajednice u Bosni i Hercegovini i regiji težak i neprihvatljiv, ali da je pristupanjem BiH Dekadi Roma otvorena perspektiva za rješavanje njihovih problema.

“Dekadu uključenja Roma shvaćam kao izgradnju odgovarajućih standarda, metodologije i međusobne saradnje država, međunarodnih organizacija i institucija u rješavanju problema Roma. Shvaćam je također i kao političku obavezu izvršne vlasti da se bori protiv siromaštva romske populacije, njihovog isključivanja i diskriminacije u regionalnom okviru, te obavezu zemalja potpi-

„Dekada uključenja Roma 2005-2015.“ je međunarodna inicijativa, prva te vrste, u okviru koje su se vlade centralne i jugoistočne Evrope obavezale da, u regionalnim okvirima, djeluju na unapređivanju socijalno-ekonomskog statusa i uključivanja Roma.

Dekada uključenja Roma potpisana je u Sofiji 2. februara 2005.

snica da postave jasne i provedive ciljeve za poboljšanje ekonomskog i socijalnog položaja romske populacije u svakoj od zemalja potpisnica u regiji”, rekao je Špirić.

Ulazak BiH u Dekadu historijski trenutak

Predstavnici romske zajednice smatraju da je ulazak Bosne i Hercegovine u Dekadu Roma historijski trenutak za bosanskohercegovačke Rome.

„To donosi dobro ne samo Romima nego i Bosni i Hercegovini kao cjelini i njenom društvu”, kaže predsjedavajući Vijeća nacionalnih manjina pri Parlamentarnoj skupštini BiH Nedžad Jusić.

Predsjednik Vijeća Roma Federacije BiH Fehim Osmanović smatra da je to ogroman napredak koji govori da su najviše političke strukture zainteresirane za rješavanje problema Roma u Bosni i Hercegovini.

Predsjednik Saveza Roma BiH Dervo Sejdić raduje se pristupanju Dekadi, ali napominje da bi trebalo osigurati institucionalne pretpostavke za provođenje Akcionog plana i djelovati i u oblastima koje nisu među prioritetima Dekade, kao što je participacija Roma u političkom životu.

Predsjednik Saveza Roma RS Saša Mašić smatra da bi trebalo raditi na očuvanju romskog jezika, kulture, historije, i potaći medije da angažiranije rade na razbijanju stereotipa i predrasuda o Romima u javnosti.

Dekadom Roma ove godine predsjedava Srbija, prva zemlja van članstva EU kojoj je povjereno rukovođenje ovom međunarodnom inicijativom. Otvarajući sjednicu Međunarodnog upravnog odbora Dekade, premijer Srbije Mirko Cvetković kao prioritet srbijanskog predsjedavanja istakao je stanovanje, suzbijanje diskriminacije u obrazovanju, razvijanje sistema praćenja i evaluacije, ali i nastavak aktivnosti započetih za vrijeme međunarodnog predsjedavanja u vezi sa izradom evropske romske politike.

“Most” prema zemljama kandidatima za ulazak u EU

Dvodnevni sastanak u Beogradu bio je prilika da romski aktivisti iz raznih zemalja usporede iskustva, razmijene mišljenja i ukažu na svoje viđenije rješenja brojnih problema s kojima se Romi svakodnevno suočavaju. Sastanku su prisustvovali i predstavnici međunarodnih institucija i organizacija, koji su izrazili volju da pomognu, ali i podsjetili da je poštovanje ljudskih i manjinskih prava preduvjet za ulazak u EU.

Joachim Ott, koji se bavi romskom problematikom u okviru Evropske komisije, smatra da Dekada Roma već postiže veliki uspjeh, prvenstveno zbog toga što su vlade i najviši nivo vlasti prvi puta zvanično preuzeli obavezu. „To je veoma važno, jer rješavanje uključivanja Roma zahtijeva snažnu političku podršku s najvišeg nivoa. To je i most prema zemljama kandidatima za ulazak u Evropsku uniju“, naglasio je Ott.

Izgraditi jasan sistem praćenja i evaluacije

U zaključcima sastanka, osim istaknutih ovogodišnjih prioriteta – stanovanja, legalizacije i unapređenja neformalnih romskih naselja, te suzbijanja diskriminacije u obrazovanju, preporučeno je članicama Dekade da za provođenje svojih nacionalnih akcionih planova koriste strukturalne i pretpristupne fondove Evropske unije. Istaknuto je da je neophodno izgraditi jasan sistem praćenja i evaluacije kako se u javnosti ne bi stvarala iskrivljena slika o ovoj problematici.

Kako riješiti stambena pitanja Roma

Dio sjednice bio je posvećen pitanjima stanovanja, a prezentirane su i smjernice za unapređenje neformalnih naselja i primjeri uspješnih projekata.

Sanela Bešić, članica Međunarodnog upravnog odbora, navela je probleme s kojima se Romi

u Bosni i Hercegovini suočavaju kada su u pitanju neformalna naselja. Problemi su evidentni u pogledu određivanja kriterija prilikom dodjele stambenih jedinica ili građevinskog materijala, kao i u činjenici da svaki donator ima svoju politiku, koja je uglavnom unaprijed definirana. Pozitivni pomaci, prema njenim riječima, ipak su evidentirani prilikom izgradnje stambenih jedinica Gorica, Modriča, Bosanska Gradiska, Doboj. U protekloj godini pomak je evidentiran i u općinama Vitez, Hadžići, Tarčin, Hrastovi kod Kiseljaka i Bosanska Krupa. U toku je i izgradnja stambenih jedinica na području Zavidovića, Zenice, Kaknja, Visokog, a u realizaciji je i rješavanje dugogodišnjeg problema stanovnika u naselju Butmir.

Kada je u pitanju segment obrazovanja, neophodno je da se u narednom periodu više radi na standardizaciji romskog jezika, njegovoj popularizaciji kroz uvođenje u obavezan školski program. Svakako, ova potreba je vezana i za historiju i kulturu kako Romi ne bi izgubili svoj identitet.

Sanela Bešić je istaknula da je program Dekade započeo sa idejom i deklaracijom „Ništa o nama bez nas“, ali da su je mnogi zaboravili. „Zbog toga je veoma bitan monitoring i evaluacija. Taj proces mora biti rađen u saradnji s romskim NVO

sektorom“, zaključila je svoje izlaganje Sanela Bešić.

Na sjednici je istaknuto da je pitanje stanovanja veoma kompleksan problem u zemljama bivše Jugoslavije i da iziskuje izdvajanje velikih novčanih sredstava kako bi se mogao rješavati. Predloženo je da se u okviru Evropske komisije formira poseban fond za stanovanje po ugledu na Fond za obrazovanje Roma.

Praćenje provođenja Dekade

Na sjednici su istaknuti i problemi vezani za popis stanovništva romske populacije. U nekim zemljama posljednji popis urađen je prije 10 i više godina. Baze podataka u tim zemljama često su nepotpune i netačne, te je teško odrediti stvarno stanje, indikatore, kao i krajnji učinak prilikom izrade monitoring izvještaja s ciljem praćenja provođenja Dekade.

Akcioni planovi, koji su prethodili pristupanju Dekadi, većinom su rađeni na državnom nivou, ali nisu prilagođeni za lokalni nivo, koji se pokazao kao najvažniji za cjelokupan proces.

U pojedinim zemljama primijećen je problem u vezi s razmjenom informacija između državnog i lokalnog nivoa. Uloge nisu dobro izdiferencirane, te uslijed toga ne postoji dobra koordinacija. Mediji, kao i romski informativni centri, navedeni su kao ključ za rješavanje ovog problema.

Romi zaslužuju šansu

„Danas sam u Beogradu da bih potpisao Deklaraciju o pristupanju. Cijenim da postoje dva važna razloga što sam ovdje.

Prvo, želim da pokažem romskoj zajednici u Bosni i Hercegovini i zemljama članicama Dekade da je ovo Vijeće ministara, kao i ja, odlučno da

predano radimo na ostvarivanju ciljeva Dekade, da naše članstvo neće biti deklarativno, već suštinska namjera da se promijeni položaj romske populacije. Drugi razlog je želja da podržim napore Vlade Srbije u demokratizaciji i stabilizaciji našeg susjeda na putu u evropske integracije, gdje ćemo se, neko prije neko kasnije, ali sasvim sigurno, svi zajedno naći“, istakao je Špirić u svom govoru.

„Početak predsjedavanja Srbije Upravnim komitetom također je dobra prilika da se utvrde prioriteti u rješavanju problema Roma, a Bosni i Hercegovini šansa da što brže uhvati korak sa zemljama osnivačima, koje su već pristupile realizaciji ciljeva Dekade“.

Prema njegovim riječima, borba protiv siromaštva, isključivanja i diskriminacije Roma, oko koje su se okupile zemlje centralne i jugoistočne Evrope, plemenit je cilj, jer Romi zaslužuju šansu.

Beograd: Špirić potpisuje Deklaraciju o pristupu BiH Dekadi

IPA fondovi

Bosna i Hercegovina kao potencijalni kandidat za člana Evropske unije koristi IPA fond (Instrument za pretprijetupnu pomoć). IPA predstavlja bespovratnu finansijsku pomoć Evropske unije zemljama kandidatima, kao i potencijalnim kandidatima za članstvo u EU. Objedinjuje dosadašnje pretprijetupne instrumente: PHARE, SAPARD, ISPA, CARDS, kao i pretprijetupni instrument za Tursku, jedinstveni pretprijetupni instrument EU za budžetsko razdoblje 2007-2013. godine. Finan-

sijska vrijednost za sve zemlje potencijalne kandidate/kandidate iznositi će 11,5 milijardi eura.

Predviđena sredstva za Bosnu i Hercegovinu za 2007. godinu iznose 62,1 milion eura, za 2008. – 74,8 miliona eura i za 2009. godinu 89,1 milion eura. IPA se sastoji od pet komponenti, a mi kao potencijalni kandidat za članstvo u Evropskoj uniji možemo koristiti samo dvije komponente IPA-e, i to pomoć u tranziciji i izgradnji institucija te prekograničnoj saradnji.

Učesnici iz BiH

U radu 14. sjednice Međunarodnog upravnog odbora učestvovali su: Sanela Bešić, članica Međunarodnog upravnog odbora, te predstavnici NVO sektora: Fehim Osmanović, predsjednik Vijeća Roma Federacije BiH, Saša Mašić, predsjednik Saveza Roma RS, Nedžad Jusić, predsjedavajući Vijeća nacionalnih manjina pri Parlamentarnoj skupštini BiH, Mirsad Sejdić, voditelj Resursnog centra Kakanj, Muradif Biberović, voditelj Resursnog centra Tuzla, Dervo Sejdić, monitor za pitanje Roma u OSCE misiji za BiH, Albert Pančić, program menadžer World Visiona BiH, te Slavica Bradvić-Hanušić, direktorica NVO-a Bospo.

Državnu delegaciju predvodili su Nikola Špirić, predsjedavajući Vijeća ministara BiH, i predstavnici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH: Maksim Stanišić, Šefik Rizvanović, Samir Šlaku, Ljiljana Šantić i Danijela Čosović.

Romski informativni centar pratio je sve aktivnosti vezane za pristupanje Dekadi i angažirao medije u cilju informiranja bosanskohercegovačke javnosti o ovom događaju.

KOORDINACIONI ODBOR ZA PRAĆENJE PROVOĐENJA AKCIONOG PLANA ZA RJEŠAVANJE PROBLEMA ROMA IZ OBLASTI ZAPOŠLJAVANJA, STAMBENOG ZBRINJAVANJA I ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Odluka o osnivanju Koordinacionog odbora za praćenje provođenja Akcionog plana za rješavanje problema Roma iz oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite donesena je na 54. sjednici Vijeća ministara BiH, 3. jula 2008. godine.

Prva sjednica ovog tijela održana je u oktobru, s ciljem da se članovi upoznaju sa zadacima tijela, kao i da se informiraju o načinu pristupanja fondovima za pretprijetupnu pomoć u cilju provođenja Dekade. Na sjednici je izrađen nacrt operativnog plana za rad i poslovnika koordinacionog odbora.

Koordinacioni odbor čini devetnaest članova/predstavnika: Ministarstva za civilne poslove BiH, Ministarstva finansija i trezora BiH, ministarstava finansija RS i FBiH, Ministarstva za rad i socijalnu politiku FBiH, Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite RS, Ministarstva prostornog uređenja FBiH, Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS, Vlade Brčko Distrikta BiH, Odbora za Rome pri Vijeću ministara BiH, Vijeća Roma u FBiH i Saveza Roma RS.

O radu ovog tijela redovno ćemo vas informirati u magazinu „Crno-bijeli svijet“.

EVROPSKI SAMIT O ROMIMA

Tema samita je bila definiranje politike Evropske unije prema Romima, kao i iniciranje dijaloga između članica EU, država nečlanica EU, međunarodnih organizacija uključenih u regionalni projekt „Dekada uključenja Roma 2005-2015“ i romskog civilnog društva.

Brisel: Obraćanje Jose Manuel Barroso

U organizaciji Evropske komisije – Generalne direkcije za zapošljavanje, 16. septembra 2008. godine u Bruxellesu je održan evropski samit o Romima. Na samitu su učestvovali visoki predstavnici zemalja Evropske unije, zemalja kandidata i potencijalnih kandidata, međunarodnih organizacija i romskog civilnog sektora. Evropski samit o Romima je prvi samit ikad održan u sjedištu Evropske unije na temu Roma. Ovom samitu prisustvovalo je više od 450 osoba, među kojima su bili i predstavnici Bosne i Hercegovine.

Samit su otvorili **Jose Manuel Barroso**, predsjednik Evropske komisije, i **George Soros**, predsjednik Fonda Otvoreno društvo Soros. U radu samita učestvovalo je i nekoliko povjerenika Evropske komisije te poslanika Evropskog parlamenta, ministara država članica Evropske unije, uključujući i francuskog ministra vanjskih poslova **Bernarda Kouchnera**.

Samit je imao zadatak da pronađe političko rješenje za integraciju Roma u Evropi i osmisli ostvarivanje četiri glavna cilja Dekade Roma – rješavanje problema stanovanja, suzbijanje diskriminacije u obrazovanju, smanjenje stope siromaštva i razvoj adekvatnog sistema za praćenje i evaluaciju

„Dramatična situacija Roma ne može biti riješena u Bruxellesu. Instrumenti za promjenu su u

rukama zemalja članica“, upozorio je predsjednik Evropske komisije Jose Manuel Barroso na otvaranju prvog Evropskog samita o Romima.

Predstavnici romske zajednice su potom ustali i pokazali majice s natpisom kojim se osuđuje „etničko etiketiranje“, podsjećajući na najnovije mjere vlade italijanskog premijera Silvija Berlusconija o uzimanju otisaka prstiju i popisivanju Roma.

„Vi osuđujete etničku diskriminaciju. Komisija je na toj listi. Odbacujemo žigovanje u Evropskoj uniji. Svako treba da ima mogućnost da živi oslobođen svakog oblika diskriminacije i proganjanja“, rekao je Barroso u govoru koji je praćen aplauzima.

Šta su naši prioriteti

Prije samog samita predstavnici romskog NVO sektora razmatrali su ciljeve koji se žele postići kroz samit, kao i planove za političko zagovaranje. U uvodnim govorima i diskusijama velikog broja učesnika izneseni su poznati problemi s kojima se Romi širom Evrope susreću, ali i dobre prakse.

U proteklih dvadesetak godina romski NVO sektor u Evropi je bio taj koji je inicirao promjene, vodio određene procese. U isto vrijeme došlo je do formiranja velikog broja romskih nevladinih

organizacija. Međutim, ovaj proces, iako neophodan, doveo je do rasipanja snaga, naime veoma je mali broj organizacija koje zadovoljavaju osnovne kriterije NVO sektora i imaju ljudske resurse sa kapacitetima. Preporuka samita je da je došlo vrijeme da se snage ujedine.

Istovremeno, iako radi veliki broj organizacija, rezultati su sve manje vidljivi. Aktivnosti organizacija većinom su vezane za ono što donatori imaju u svojim programima. Naglašeno je da bi prioritet djelovanja trebao da bude usmjeren na ključne probleme Roma.

Na samitu je upućena kritika međunarodnim organizacijama da rade isključivo ono što je zacrtano u njihovom planu i programu. Nažalost, ti programi često ne odgovaraju realnim potrebama romskih zajednica, a Romi u njihovoj izradi ne učestvuju.

U isto vrijeme, aktivisti romskog sektora postali su poslušnici kako međunarodnih organizacija tako i vlada. Otkada se krenulo s realizacijom Dekade uključenja, Romi pričaju ono što odgovara vlastima, ne želeći da se zamjeraju, tako da sad

Romi rade za vlasti, a ne za NVO sektor, ne za Rome. Ovom prilikom je još jednom napomenuto da je Dekada inicirana kako bi se problemi riješili, kako bi vlasti i Romi radili zajedno, a ne da vlasti rade ono što njima odgovara.

„Decade Watch Team“ uputio je pismo Evropskoj komisiji i vladama članica Dekade u kojem su iznesene sve primjedbe i sugestije za daljnji rad.

Stvoriti romsku političku elitu

Zaključak samita je da je krajnje vrijeme da se politika romskog NVO sektora promijeni i da dođe do ujedinjenja.

Također je istaknuta potreba da imamo Rome na važnim mjestima, kako unutar države tako i u evropskim institucijama, koji će raditi u interesu Roma.

Istovremeno, pored sredstava Evropske komisije i međunarodnih organizacija, bitno je raditi i na iniciranju bogatijih Roma da ulažu sredstva u cilju rješavanja problema, te na taj način stvaraju političku elitu Roma.

Soros proglašen “romskim građaninom”

Brisel: Obraćanje George Soros

Evropska komisija je nedavno dala „zeleno svjetlo“ italijanskim vlastima koje su počele da popisuju Rome, a u nekim slučajevima i da uzimaju otiske prstiju. Među predviđenim mjerama je i uzimanje uzoraka DNK u cilju, kako objašnjavaju vlasti u Rimu, okupljanja porodica. Te mjere na samitu je osudio filantrop George Soros, koga su ovom prilikom predstavnici Roma proglasili „romskim građaninom“.

„Veoma sam zabrinut etiketiranjem Roma u Italiji. Plašim se da to ne postane norma u Evropskoj uniji“, rekao je Soros.

„Etničko etiketiranje ne bi trebalo da bude ozakonjeno, i nadam se da će Evropski sud pravde to i utvrditi“, dodao je Soros, čiji je govor praćen ovacijama učesnika samita.

Romski informativni centar pratio je sve aktivnosti vezane za samit u Bruxellesu i angažirao medije u cilju informiranja bosanskohercegovačke javnosti o ovom događaju.

ROMSKI NVO – JUČER, DANAS, SUTRA

Albert Pančić, Program menadžer World Vision

Učesnicima konferencije obratio se Albert Pančić, program menadžer World Visiona, te napravio presjek aktivnosti realiziranih tokom proteklih godina, a koje su bile važne za pristupanje Bosne i Hercegovine Dekadi uključenja Roma.

- Ako danas pogledamo unazad, teško je da na konferenciji možemo prikazati ili obuhvatiti sva postignuća do kojih smo došli zajedno. Možemo biti ponosni na saradnju, zalaganje i uloženo u cjelokupni proces. Postignuti rezultati i vrijeme ispred nas na najbolji način će svjedočiti naše zajedničke napore. Zagovarali smo i postigli uključenje 21-og romskog predstavnika u izradu Akcionog plana, korištenje lokalnih resursa u procesu i snažno uključenje nadležnih ministarstava i institucija. U januaru 2007. godine prvi put smo se sastali (predstavnici romskih NVO-a) u Vogošći, puni strepnji i nepovjerenja u proces koji je bio pred nama. Prema tada postignutom dogovoru, u Tesliću smo izradili operativni plan i isplanirali sve faze koje su pred nama, prioritete, ali i predvidjeli poteškoće koje nas očekuju. U Kladnju smo kreirali Strateški plan romskog NVO-a, kodeks rada i ponašanja NVO-a, a kasnije i Strategiju uključivanja žena Romkinja u rad NVO-a. Izradili smo i prijedlog romskog NVO osnova za akcioni plan u oblasti zapošljavanja, stanovanja i zdravstva. Organizacija BOSPO nam je prenijela znanja o facilitaciji, strateškom planiranju, timskom radu, zagovaranju, međusobnoj komunikaciji i umrežavanju, kreiranju koncepata i prijedloga projekata...

U oktobru je u Vogošći održana konferencija pod nazivom "Romski NVO – jučer, danas, sutra". Na konferenciji su prezentirane aktivnosti na kojima je rađeno proteklih godina, a koje su rezultirale pristupanjem Bosne i Hercegovine Dekadi uključenja Roma. Svakako, konferencija je bila i prilika da se planiraju buduće aktivnosti unutar romskog sektora kako bi proces provođenja Dekade tekao što kvalitetnije.

Sve stečeno smo usmjerili ka jednom cilju – izradi i usvajanju akcionih planova, saradnji s nadležnim ministarstvima i međunarodnim organizacijama, kreiranju romske mreže, na kraju, ali i na početku – pristupanju Dekadi.

Ja danas imam zadovoljstvo i čast da kažem da smo u ovome uspjeli. Na prvom mjestu zahvaljujem vama koji ste zajedničkim radom ovo postigli – Vijeću koje je proces iniciralo, Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice koje se aktivno uključilo i proces vodilo, našem partneru BOSPO-u, s kojim smo proces podržali, nadležnim ministarstvima čiji predstavnici su radili na izradi Akcionog plana, međunarodnim organizacijama i donatorima koji su prepoznali značaj i potrebu podrške pristupanja Bosne i Hercegovine Dekadi, na prvom mjestu Evropskoj komisiji, World Visionu, švedskoj Sidi, a zatim i ostalima koji su se uključili u granicama svojih mogućnosti.

Ako pogledamo ciljeve koje smo prije dvije godine sebi postavili i usporedimo ih s trenutnim stanjem, vidjet ćemo da Romska mreža, kao koordinacioni faktor, saraduje. Romski informativni centar je uspostavljen, novinari volonteri su educirani od Media plan instituta i BOSPO-a i angažirani na informiranju o pitanjima od značaja za romsku zajednicu, ali i cjelokupno društvo. Romski terenski koordinatori rade na podizanju svijesti o reproduktivnom zdravlju, prenosivim infekcijama, HIV-u i AIDS-u, organiziraju seminare, radionice i terenski rad. Bitno je naglasiti da su u

oba navedena primjera u velikoj većini uključene žene Romkinje, kao što smo to i planirali. U kratkom vremenu Romska mreža je organizirala i utvrđivanje broja Roma u Bosni i Hercegovini putem NVO-a. Ovaj bitan podatak stvorio je i realniju sliku stanja, potreba, ali i izazova Akcionog plana. Vaše uključjenje, prvi put, u lokalne izbore i postignuti rezultati samo su jedan od pokazatelja da smo na pravom putu ka kreiranoj nam

Kreiramo uz vaše puno učešće i koordinaciono tijelo za praćenje implementacije Akcionog plana. Kako dalje? Ispred nas je ponovo jedno novo poglavlje. Informirati romsku zajednicu, šire društvo, nadležne institucije, međunarodne organizacije... Učiti na naučenim lekcijama drugih zemalja članica Dekade i biti svjesni jedinstvenosti svega postignutoga, naše snage, vjere, odlučnosti, volje, ali i potrebe da se međusobni odnosi

još više poboljšaju, da Mreža još bolje saraduje i pokaže da i na evropskom putu imamo prepoznatljivost i jedinstvo romskog pitanja u svoj specifičnosti naše zemlje.

I kao što mnogo puta znam reći „romski točak se kreće naprijed“, sada vam kažem da imamo jako puno pokazatelja da on stvarno i ide naprijed. Budimo svjesni svega dobrog što smo uradili, ali i svega što je ispred nas, budimo svjesni historijskog trenutka i potrebe uključenja svakoga od nas. Saradujmo međusobno, saradujmo sa svima koji nam žele pomoći, ali i sa onima koji nam pomažu time što nam neće odmoći.

Na kraju, treba da i dalje šaljemo poruku svima koji se našim pitanjima bave: „Ništa za Rome bez Roma.“ Mi smo ovo dokazali, ostalima predlažemo da se priključe, poštuju to i daju svoj doprinos. Jer romski narod ovo zaslužuje.

Jedno poglavlje je iza nas. U pisanju novoga i vi učestvujete.

Hvala na svemu što ste postigli i što ste vjerovali u sebe.

Romski točak ide dalje.

Vogošća: Učesnici konferencije

viziji. Vaše učešće, rad, saradnja sa oko stotinu predstavnika institucija i organizacija u izradi Akcionog plana pokazali su jedinstvo sektora, važnost i vašu svjesnost historijskog značaja ovog procesa za Rome u Bosni i Hercegovini.

Svi zajedno možemo da zahvalimo lokalnim ekspertima koji su finalizirali Akcioni plan, Vijeću ministara BiH i Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, koji su omogućili da se on i usvoji i stvori preduvjet za pristupanje Dekadi. Kada je predsjedavajući Vijeća ministara Nikola Špirić u Beogradu stavio svoj potpis na pristupanje Bosne i Hercegovine Dekadi, u trenutku sam se prisjetio svega o čemu vam danas govorim i osjetio duboko zadovoljstvo što učestvujemo i u ovome za Rome u Bosni i Hercegovini velikom događaju.

DEKADA ROMA U MAĐARSKOJ I SRBIJI

Ove godine Dekadom predsjedava Srbija. Mađarska je na čelu ove inicijative bila 2007. godine. U ovom broju magazina informiramo vas o pomacima koji su u ovim zemljama učinjeni od momenta pristupanja Dekadi, a u narednim brojevima prenosit ćemo iskustva i drugih članica Dekade.

MAĐARSKA: je zemlja koja je započela osnivanje Sekretarijata Dekade, a inicijativu je dao mađarski premijer Peter Medgyessy, koji je delegirao državnog političkog sekretara Laszla Telekija da nadgleda uspostavu Sekretarijata. Ono što je uslijedilo je uspostava Akcionog plana Dekade, operativnih struktura Dekade i uspostavljanje nacionalne radne grupe za izradu akcionog plana. Odgovornost nad Dekadom je 2006. preuzeo Odjel za integraciju Roma koji je dio Ministarstva rada.

U pogledu provođenja Akcionog plana Mađarska ostvaruje značajan napredak u obrazovanju i zapošljavanju Roma s obzirom na mali otpor pri uključivanju romskih učenika i brojne programe poticaja zapošljavanja. U toku 2005/2006. godine Ministarstvo obrazovanja je osiguralo oko 200 hiljada eura raspoloživih lokalnim vlastima voljnim da zatvore škole sa segregacijom, međutim samo dvije aplikacije su bile prihvatljive. Iz istog ministarstva dolazi i fond za studente na završnim godinama fakulteta koji pristanu raditi kao mentori za studente iz manjinskih ili marginaliziranih grupa.

U istom periodu, u sklopu programa zapošljavanja, kroz Vladin program „Pokreni se ka naprijed“, kojim su osigurana sredstva za trening nezaposlenih osoba, uglavnom Roma, u iznosu od oko 14 miliona eura, Ministarstvo ekonomije i transporta je vodilo 800 hiljada eura vrijedan program podrške romskim poduzetnicima.

Ministarstvo zdravlja je u periodu 2005/2006. osiguralo sredstva u iznosu od oko jedan milion eura za koordinirano zdravstveno obrazovanje, kampanje podizanja svijesti i informativne kampanje za snimanje srčanih bolesti i dijabetesa te liječenje od alkoholizma.

Mađarska vlada je, u saradnji s Romskim fondom za obrazovanje, lansirala Program stanovanja i socijalne integracije s namjerom da riješi neke od problema stanovanja, ali i zapošljavanja i javnog zdravstva. Pomogla je da 22 naselja budu prijavljena za fond od 600 hiljada eura za svako naselje, od kojih je devet primilo fondove do kraja 2006.

Od početka Dekade pa do danas Mađarska je za niz projekata iz oblasti obrazovanja odobrila blizu milion i po eura od Romskog fonda za obrazovanje.

SRBIJA: Proces izrade Akcionog plana u Srbiji početkom 2004. vodilo je Savezno ministarstvo za ljudska i prava izbjeglica u saradnji sa Otvorenim društvom. Pored Akcionog plana za rješavanje četiri prioriteta problema romske populacije, izrađena je i Nacionalna strategija za integraciju i osnaživanje Roma. U izradi Akcionog plana učestvovali su kako predstavnici nadležnih ministarstava tako i Svjetska banka, te predstavnici lokalnih i međunarodnih NVO-a i romske zajednice. Vlada Srbije je usvojila Akcioni plan 27. januara 2005. godine, ali nije usvojila nijedan akcioni plan kao prioritetan. Od tada je počelo usvajanje lokalnih akcionih planova na nivou općina, koji su dobili na snazi.

U pogledu obrazovanja, Vlada je nastavila stipendirati učenike romske nacionalnosti u srednjim i osnovnim školama. Vlada nije nastavila provedbu nekih projekata koje su započeli Romski obrazovni fond, OSCE i Evropska agencija za obnovu, te je finansirala samo mali broj uposlenika nakon što je međunarodna pomoć prestala dolaziti. Sprečavanje segregacije u obrazovanju nije jasno definirano, mada je Ministarstvo obrazovanja izdalo publikaciju za prevenciju diskriminacije u školama. Predškolsko obrazovanje za Rome u Srbiji i dalje predstavlja problem. U periodu 2005/2006. Ministarstvo obrazovanja je alociralo oko 400 hiljada eura za distribuciju besplatnih udžbenika za 2500 romske djece.

Vlada je poduzela određene korake u upošljavanju Roma u javnim poslovima, ali ovi programi upošljavanja nisu znatno poboljšali šanse i kapacitete ovih ljudi u nalaženju nekog sigurnijeg zaposlenja.

Ministarstvo zdravlja je jedina institucija koja je alocirala posebna sredstva za projekte vezane za Rome. U 2007. Ministarstvo je objavilo poziv za projekte poboljšanja zdravstvenog stanja Roma i higijenskih uvjeta u romskim naseljima. Ministarstvo infrastrukture se aktivno uključilo u rješavanje problema regulacije urbanog planiranja stanovanja Roma na lokalnom nivou. Ova problematika se rješava sporadično zbog nedostataka sredstava.

U 2007. godini Vlada je prvi put alocirala sredstva za Dekadu uključenja Roma, i to 151 hiljadu eura za Agenciju za ljudska i prava izbjeglica da realizira specijalne programe. Srbija je dosada primila 2 miliona i 200 hiljada eura iz Romskog obrazovnog fonda za potrebe poboljšanja obrazovanja Roma.

1. Decade Watch: Roma Activists Assess the Progress of the Decade of Roma Inclusion, 2007.

2. Decade Watch: Roma Activists Assess the Progress of the Decade of Roma Inclusion, 2005-2006 (Serbia, Hungary Country Report)

NACIONALNE MANJINE I IZBORI

Salko Musić

Predsjednik Udruženja Romano Centro u Zenici, 59-godišnji Zeničanin Salko Musić, ove godine je u ime nacionalnih manjina izabran u Općinsko vijeće.

Smatra da je mogućnost da se i u ime nacionalnih manjina mogu kandidirati budući članovi vijeća od historijskog značaja.

„Već duže vremena sam u nevladinom sektoru, a odluka da se kandidiram došla je na podstrek ljudi s kojima radim. Zahvaljujući prije svega načelniku općine Huseinu Smailoviću, i do sada smo imali dosta dobru saradnju kao udruženje. Međutim, mogućnost da budem vijećnik je ujedno i prilika da se još više zalažem za rješavanje problema s kojima se Romi susreću u Zenici“, kaže Salko Musić.

On smatra da je obrazovanje veoma važan segment, te će, kako navodi, pokušati inicirati uključivanje što većeg broja romske djece u obrazovni sistem.

„U udruženju smo puno radili na ovom pitanju u kontekstu jačanja svijesti kod roditelja o potrebi obrazovanja mladih. U međuvremenu u Bosni i Hercegovini su usvojeni akcioni planovi, a i pristupili smo Dekadi, tako da vjerujem da su se stvorili određeni okviri koji će omogućiti bolje rješavanje ovog problema. Romi u Zenici svakako trebaju zaposlenje, bolje uvjete življenja i zdravstvene zaštite. Vjerujem da će naredne četiri godine otvoriti šanse da se bar dio gorućih pitanja riješi“, zaključuje Musić.

Jasmina Beganović

U Bosni i Hercegovini je svega devet nezavisnih predstavnika ušlo u općinska vijeća, što je svakako veoma mali broj. U ovom broju magazina s jednim od njih napravili smo kratak razgovor.

U skladu sa Izbornim zakonom, na proteklim izborima u Bosni i Hercegovini nacionalne manjine su bile na posebnim listama. Od 32 mjesta, samo devet nezavisnih predstavnika nacionalnih manjina ušlo je u općinska vijeća.

Ovi podaci ukazuju na to da nacionalne manjine nemaju svoje predstavnike u općinskim vijećima, nego da su ta mjesta pripala političkim strankama.

To ujedno govori i o tome da je neophodno da se izvrše izmjene i dopune Izbornog zakona, te da se uspostave mehanizmi kojima će se garantirati ulazak pripadnika nacionalnih manjina u zakonodavnu vlast bez uplitanja političkih stranaka.

Spisak nezavisnih kandidata iz reda nacionalnih manjina izabranih na lokalnim izborima 2008.

1. Salko Musić, Općina Zenica
2. Mehmed Mehić, Općina Banovići
3. Miroslav Brabenec, Opština Bosanski Novi
4. Dragan Marković, Opština Doboje
5. Avdo Aljić, Brčko Distrikt
6. Rukija Mesarević, Općina Jablanica
7. Đevad Ahmetović, Općina Kakanj
8. Alija Ferhatović, Opština Modriča
9. Franjo Rover, Opština Prnjavor

Sadeta Zahirović

GLOBALNI FOND ZA NAŠU BUDUĆNOST

Indira Bajramović, koordinatorica na projektu Global fonda za BiH

Na terenu 13 terenskih koordinatora rade u romskim zajednicama. To su mladi ljudi sa završenom srednjom školom, koji su prošli treninge i edukaciju na teme prevencija HIV-a i AIDS-a, spolno prenosivih bolesti, reproduktivnog zdravlja i TBC-a. Također, u svim našim aktivnostima na terenu bile su uključene i stručne osobe koje drže predavanja na određene teme iz oblasti zdravstvene zaštite.

Udruženje žena Romkinja “Bolja budućnost” iz Tuzle, koje je s radom počelo 2001. godine, prva je romska ženska organizacija u Bosni i Hercegovini.

Predsjednica ovog udruženja je **Indira Bajramović**, aktivna članica Vijeća Roma i koordinatorica na projektu Global fonda za Bosnu i Hercegovinu za romsku populaciju. Ovom projektu, zbog značaja za Rome u Bosni i Hercegovini, posvetili smo prostor u ovom broju našeg magazina.

Vi ste koordinatorica na projektu Global fonda za prevenciju HIV-a i AIDS-a za Bosnu i Hercegovinu za romsku populaciju. Kakav je to projekt i šta je njegov cilj?

Prva faza ovog projekta, čija je implementacija započela u aprilu 2007. godine, završena je u oktobru. Ovaj projekt finansira Global fond, UNDP je primarni primatelj sredstava, a projekt implementira World Vision. Naša organizacija, “Bolja budućnost”, imala je ulogu partnera u dosadašnjoj implementaciji ovog projekta. Ja sam izabrana za članicu tijela na državnom nivou koje se zove CCM (državni koordinacioni mehanizam za borbu protiv HIV-a i AIDS-a, tuberkuloze i malarije) i koje se sastoji od predstavnika ministarstava zdravlja oba bh. entiteta, kao i nekoliko NVO-a. Imam čast biti jedina predstavnica iz reda romske nacionalnosti kao članica ovog državnog tijela. Na terenu smo imali 13 terenskih koordi-

natora koji rade u romskim zajednicama. To su mladi ljudi sa završenom srednjom školom, koji su prošli treninge i edukaciju na teme prevencije HIV-a i AIDS-a, spolno prenosivih bolesti, TBC-a i reproduktivnog zdravlja. Također, u našim aktivnostima na terenu bile su uključene i stručne osobe koje drže predavanja na određene teme iz oblasti zdravstvene zaštite.

Šta pokazuju podaci sa terena?

Generalno gledano, situacija na terenu se lagano popravlja kada su u pitanju romske zajednice, ali je još uvijek daleko od zadovoljavajuće. Naime, imamo nekoliko slučajeva starijih osoba za koje postoje indicije da boluju od tuberkuloze.

Kada su u pitanju HIV i TBC, to su bolesti koje se liječe besplatno, ali se mora imati zdravstvena knjižica. Poznato je da veliki broj Roma nema zdravstveno osiguranje, pa ni zdravstvenu knjižicu, što svakako komplicira postupak liječenja bilo koje bolesti. Mi se trudimo da djeca i žene ostvare pravo na zdravstveno osiguranje, ali, nažalost, to je jako težak proces. U Tuzlanskom kantonu imamo dobru saradnju s ambulancama u zajednici gdje smo tražili da se prime Romi koji nemaju zdravstveno osiguranje. Imamo saradnju s Ministarstvom za rad i socijalnu politiku i centrima za socijalni rad, preko kojih pokušavamo da Romi

ostvare prava na zdravstvenu zaštitu. Međutim, to su parcijalna rješenja. Zbog toga polažemo velike nade u realizaciju akcionih planova.

Nadamo se da će pristup Dekadi otvoriti mogućnost da imamo partnerski odnos sa svim nivoima vlasti i da lobiramo za promjene koje će ići u prilog rješavanju ovog problema – zdravstvene zaštite Roma.

Uključeni ste i u rad na terenu u cilju imunizacije romske djece?

U skladu sa informacijama prikupljenim u romskim zajednicama širom Bosne i Hercegovine, kreirane su liste nevakcinisane djece, te su de-

finirane neke od lokacija na kojima je potrebno provesti akcije vakcinisanja djece i odraslih. Broj kojim raspolažemo je 889 osoba u Federaciji BiH koje će u narednom periodu biti vakcinisane. Postoje zajednice u kojima je broj nevakcinisanih zaista mali, ali imamo primjer općine Gračanica gdje niko nije vakcinisan, ni djeca ni odrasli. Mislim da je ova akcija od velikog značaja. Unatoč određenim predrasudama koje su na početku postojale unutar romskih zajednica, zahvaljujući prvenstveno radu koordinatora na terenu, te prepreke su prevladane.

PODACI O PROJEKTU: *Rad na prevenciji HIV-a u romskim zajednicama i sa izbjegličkom populacijom World Vision i partner "Bolja budućnost"*

- 21 učesnik završio trodnevni trening i dvodnevni napredni trening na teme prevencija HIV-a i AIDS-a, seksualnog reproduktivnog zdravlja i spolno prenosivih infekcija. Kroz ove treninge učesnici su stekli znanja i vještine potrebne za njihov dalji terenski rad.
- Selektirano je ukupno 13 terenskih radnika
- Nakon provedene edukacije potpisan je partnerski ugovor između World Visiona i "Bolje budućnosti" 2007. godine
- Tokom provođenja projekta **4571** član romskih zajednica obuhvaćen je projektnim aktivnostima kojima su prenesene informacije o zdravstvenoj zaštiti i prevenciji
- Terenski radnici izvršili su **857** posjeta romskim zajednicama
- Medicinska sestra izvršila **81** posjetu romskim zajednicama
- Tokom provođenja projekta u romskim zajednicama putem terenskih radnika i udruženja distribuirana su **49.763** kondoma
- U azilantskom centru Rakovica urađeno je sedam radionica i dvije u izbjegličkom centru Salakovac koje je vodila medicinska sestra
- Romski NVO-i redovno su izvještavani o projektnim aktivnostima partnerske organizacije "Bolja budućnost" i World Visiona
- Terenski koordinatori distribuirali su **16.318** primjeraka informativno-edukativnog materijala u romskim zajednicama na teme prevencije i zaštite reproduktivnog zdravlja
- Edukativni materijali su prevedeni na romski jezik
- Tokom provođenja projekta organizirano je savjetovanje i testiranje za 92 člana zajednice na HIV i hepatitis
- 29 korisnika kampa Salakovac i 12 korisnika kampa Rakovica također je testirano u saradnji s lokalnim VCT centrima (Centri za dobrovoljno testiranje i savjetovanje)
- Urađeno je 10 radionica i 15 seminara u saradnji s eksperticom, dr. Medinom Vantić-Tanjić. Ove radionice i seminari organizirani su uz pomoć terenskih radnika i lidera u romskim zajednicama.
- Kroz seminare i radionice ukupno je educirano **438** osoba
- U aprilu 2008. godine, u sklopu Evropske sedmice imunizacije, za koordinatore romskih zajednica održano je predavanje glavnog federalnog epidemiologa prof. dr. Zlatka Puvačića u cilju podizanja svijesti o potrebi i pravu svakog djeteta na zaštitu od bolesti
- Terenski koordinatori prikupili su spiskove za **889-ero** djece za vakcinisanje
- Koordinatorica i voditeljica projekta učestvovala su na dvije HIV i AIDS regionalne konferencije, u Beogradu i Sarajevu

OBRAZOVANJE GRADI BOSNU I HERCEGOVINU

Udruženje „Obrazovanje gradi Bosnu i Hercegovinu“ je nevladino, neprofitabilno, višenacionalno udruženje, koje vodi brigu o djeci žrtvama rata. Od osnivanja 1994. godine do danas Udruženje je na različite načine pomoglo više od 30.000 djece: dodjelom stipendija učenicima i studentima, jednokratnim i višekratnim novčanim i materijalnim potporama najugroženijim, organiziranjem ljetovanja u Španiji, Italiji, Francuskoj, Njemačkoj, Austriji i Hrvatskoj. U ovom periodu Udruženje je podijelilo preko 10.000 stipendija u vrijednosti oko 350 hiljada eura.

Ovo udruženje pruža i veliku podršku romskoj djeci, te vas u ovom broju magazina informiramo o aktivnostima koje je Udruženje poduzelo s ciljem poboljšanja položaja romske djece u Bosni i Hercegovini.

Podrška obrazovanju romske manjine u BiH

Udruženje „Obrazovanje gradi BiH“, razumijevajući nepovoljan ekonomski i socijalni položaj Roma, 2000. godine ostvarilo je saradnju sa JU Osnovna škola „Hasan Kikić“ radi stipendiranja, pomoći u školskom priboru i drugim korisnim aktivnostima romskih učenika. Kasnije, u okviru partnerstva i saradnje s Fondom Otvoreno društvo BiH, u kontinuitetu od školske 2005/06. godine, implementacijom projekta „S obrazovanjem u budućnost“, Udruženje djelomično doprinosi zadovoljavanju obrazovnih potreba romske nacionalne manjine u Bosni i Hercegovini.

Obrazovna i spolna struktura korisnika stipendije

U školskoj 2007/08. godini stipendirano je 238 korisnika romske manjine, od čega 217 učenika srednjih škola, 20 studenata i jedan postdiplomac. Ostvarena je uravnotežena spolna struktura stipendista. Procent zastupljenosti učenica i studentica od 48,73% ocijenjen je visokim s obzirom na ukorijenjeno negativno mišljenje o obrazovanju mladih Romkinja.

U školskoj 2005/06. godini dodijeljena je 61, a 2007/08. godini 91 stipendija, što predstavlja po-

U školskoj 2005/06. godini dodijeljena je 61, a 2007/08. godini 91 stipendija, što predstavlja povećanje broja korisnika za približno jednu trećinu. Navedeni podaci demantiraju predrasude i stereotipe o nezainteresiranosti Roma za školovanje.

većanje broja korisnika za približno jednu trećinu. Navedeni podaci demantiraju predrasude i stereotipe o nezainteresiranosti Roma za školovanje.

Projekt su, pored Fonda Otvoreno društvo BiH sa 205.105 KM, podržali Katolički komitet za borbu protiv gladi i za razvoj, te Asocijacija Emmaus, Francuska, sa 20.800 KM, što predstavlja ukupni donirani iznos od 225.905 KM.

Šta dalje ?

Fond Otvoreno društvo BiH zaključio je 13. juna 2008. godine četvrti ugovor s Udruženjem „Obrazovanje gradi BiH“ za stipendiranje 81-og učenika romske manjine u školskoj 2008/09. godini. Uz očekivanje da će i strani donatori podržati projekt, najmanje u dosadašnjem iznosu, u školskoj 2008/09. godini Udruženje će stipendijom podržati obrazovanje najmanje 97 Roma. Udruženje će, kao i u prethodnim godinama, kroz edukativne projekte i ljetovanja zadovoljavati i druge potrebe mladih Roma kako bi razvili sposobnosti za djelovanje u lokalnoj zajednici.

Druge mogućnosti podrške obrazovanju Roma

Fond za obrazovanje Roma iz Budimpešte donio je početkom 2008. godine odluku prema kojoj se od školske 2008/09. godine Romi dodiplomci, postdiplomci i doktoranti iz Bosne i Hercegovine mogu prijavljivati za dodjelu stipendije Roma Memorial University Scholaship Program.

Priključenjem Bosne i Hercegovine Dekadi Roma 2005-2015., nažalost sa skoro četiri godine zakašnjenja, ozvaničena je odgovornost državnih institucija u pogledu efikasnog političkog, socijalnog i ekonomskog progressa romske zajednice, posebno u rješavanju pitanja zapošljavanja, zdravlja, stanovanja i obrazovanja te punu afirmaciju historijskih, etničkih, kulturnih i tradicionalnih vrijednosti Roma Bosne i Hercegovine.

Udruženje vidi lokalnu zajednicu kao nezaobilazni faktor u implementaciji obrazovnih i drugih projekata od interesa za romsku manjinu.

PRVA ROMSKA STUDENTICA NA ZENIČKOM PRAVNOM FAKULTETU

Elda Sejdić

Elda Sejdić živi svoj mladi život onako kako živi veliki broj mladih ljudi. Ona studira, ali pronalazi vrijeme i za brojne aktivnosti. Međutim, Eldina priča ima svoje specifičnosti, a iznad svega je inspirativna. Sretni smo da u ovom broju magazina možemo priču o njoj podijeliti s vama.

Elda Sejdić, devetnaestogodišnja Zeničanka, ove godine pohađa prvu godinu Pravnog fakulteta. S obzirom na to da je Elda prva Romkinja upisana na ovaj fakultet, taj podatak svakako ima historijski karakter.

Elda živi s majkom i starijim bratom. Otac joj je poginuo u ratu, tako da ova tročlana obitelj živi od šehidske penzije koju prima njena majka dok se Elda školuje. Po prestanku školovanja prestaje i pravo na penziju.

Djetinjstvo je ova djevojka provela u mjestu Gornja Gračanica. Pa iako je svaki dan putovala to je nije spriječilo da bude odlična učenica i da nađe slobodno vrijeme da se bavi manekenstvom.

„Osnovnu školu Mak Dizdar pohađala sam u mjestu Crkvice, koje je udaljeno od Gornje Gra-

čanice oko sedam kilometara. Ustajala sam u pet sati ujutro da bih stigla na autobus koji bi me dovezao do glavne autobuske stanice. Zatim bih ‘uhvatila’ gradski autobus i s njim stigla do škole“, priča Elda.

„Vrlo je teško odrastati bez oca. Majka je jedini borac za starijeg brata, koji je nezaposlen, i mene. Perspektiva u Bosni i Hercegovini je veoma loša, pogotovo za nacionalne manjine. Ovdje se čovjek mora izboriti za svoja prava, da dobije ono što je zaslužio. Bilo je puno trenutaka u mom životu u kojima mi je otac nedostajao. Ponekad sam zavidjela djeci koja imaju oba roditelja, a ne znaju da ih poštuju i cijene. Roditelji su najveće blago za dijete“, kaže Elda.

Poslije završene osnovne škole, ova lijepa i vrijedna djevojka odlučila je da upiše u Pedagošku gimnaziju u Zenici.

„U srednjoj školi nisam morala putovati jer je mama u međuvremenu dobila stan na korištenje u Zenici. Opredijelila sam se za ovu gimnaziju jer je rad s djecom nešto

što me je privuklo. Međutim, finansijska situacija u našoj porodici nije najbolja, tako da sam udžbenike za školu kopirala, a nije mi bilo svejedno kada sam morala kupiti neku knjigu i odvojiti dvadeset pet maraka.“

Ali ni ovo nije pokolebalo Eldu i bez obzira na sve ona je nastavila dalje.

Poslije srednje škole odlučila se za Pravni fakultet. I upisala ga.

„Vidim sebe kao advokaticu i želim da zastupam i nacionalne manjine. Iskreno se nadam da ću udžbenike moći kopirati, jer su puno skuplji u odnosu na srednjoškolske. Mada ću neke morati i kupovati. Ono što je najvažnije i što je na prvom mjestu, to je obrazo-

vanje. Kad čovjek ima cilj, onda će pronaći i volju i biti uporan da ga ostvari“, kaže Elda.

Elda Sejdić se bavila i raznim aktivnostima i sportovima, kao što su: rafting, košarka, odbojka. Članica je Udruženja „Romano Centro“ od samog formiranja. U udruženju je najviše radila na edukaciji djece predškolskog uzrasta. Također je imala aktivnosti i sa udruženjem „Naša djeca“, gdje je radila sa djecom romske i neromske populacije i učila ih da pišu i crtaju. U ime udruženja prisustvovala je raznim seminarima, završila kurs engleskog jezika i informatike.

Ono što vas ne ostavlja ravnodušnim je sigurnost koja zrači i osmijeh kojim se pobjeđuje svaka prepreka.

Jasmina Beganović

Tekst o Eldi Sejdić pod nazivom „Buduća advokatica nacionalnih manjina“ objavljen je u Oslobođenju 2.9.2008.

EVROPSKI PRVACI U MALOM NOGOMETU

Na 2. evropskom prvenstvu Roma u malom nogometu, koje je održano od 21. do 24. septembra 2008. godine u Zagrebu, učestvovalo je 16 ekipa.

Ekipa Sportskog društva Roma iz Tuzle postigla je zavidne rezultate. Po drugi put je izborila prvo mjesto, a proglašena je i za najspremniju ekipu i ekipu koja je osvojila prvo mjesto za fer-play igru.

Elvis Halilović

Međutim, to nije sve. Sa ovog prvenstva Sportsko društvo Roma iz Tuzle nosi i druga odličja. Za najboljeg igrača proglašen je Ramiz Ramić, ko-

Nogometna ekipa Sportskog društva Roma iz Tuzle

jem je ova titula bila dodijeljena i na prethodnom prvenstvu, a za najboljeg golmana proglašen je Elvis Halilović.

Prema saznanju iz FIFE i UEFE, Sportsko društvo Roma će sljedeće godine u septembru biti domaćin 2. svjetskog prvenstva Roma u malom nogometu, koje će biti održano u Tuzli.

Sead Zahirović

UVJET ZA STAN - OBRAZOVANJE DJECE

Zenica: Učesnici sastanka o dodjeli stanova

U Općini Zenica krajem novembra su potpisani ugovori za kuće koje se nalaze u mjestu Dolača. Riječ je o ugovorima koje su potpisali šest romskih porodica koje će ovih dana konačno i da usele. Ono što je zanimljivo je da su uvjeti pod kojima su ove porodice dobile dom veoma specifične. O čemu se radi i kako je ovaj proces tekao, te kakve obaveze nose ovi ugovori najbolje ilustruje tekst koji donosimo u ovom broju magazina.

U prostorijama Javne ustanove za socijalni rad u Zenici krajem septembra održan je sastanak u vezi dodjele kuća za šest romskih porodica. Radi se o porodicama koje su korisnici stalne socijalne pomoći. Dvije porodice je odabrala Općina Zenica, a ostale četiri su odabrane od predstavnika organizacije Mirakles koja ima sjedište u Mostaru.

Predstavnici općine i organizacije Mirakles predhodno su obišli lokacije na kojima žive Romi te izvršili odabir ovih šest porodica kojima će stanovi biti dodijeljeni na korištenje.

U međuvremenu su napravljene tri kuće sa dva stambena prostora od 70 kvadrata za dvije porodice u mjestu Dolača. Stanovi su odmah useljivi i opremljeni namještajem, a predviđena je i po jedna prostorija u kojoj će moći odlagati sirovine koje sakupljaju, papir i drugo.

Da bi mogli da redovno plaćaju komunalije, porodice će primati i novčanu pomoć od organizacije Mirakles u iznosu od 150 KM.

Ono što je svakako specifikum ovog projekta je da će porodice imati za obavezu da djecu koja se ne školuju upišu u škole, a za one koja se redovno školuju obezbijeđen je kombi koji će ih razvoziti od škole do kuće i obratno.

Porodice koje su dobile stanove su: Dijana Fafulić i Edin Fafulić iz Banloza, Alija Šuvalić s Kanala br. 34 tri porodice iz mjesta Blatuša, a to su: Zehra Gigović, Šemsa Hasanović i Selma Memišević. Ugovor je sačinjen između Općine Zenica i navedenih po-

Od ovih porodica zavisi da li će se projekt nastaviti jer je riječ o pilot projektu. Ukoliko se budu pridržavali pravila, postoji mogućnost da se projekt nastavi, gdje bi se pravile kuće za još šest porodica.

rodica. Uz navedene porodice koje će koristiti stanove također će biti smještena dva koordinatora u ime organizacije Mirakles koji će nadgledati provođenje projekta.

U cilju što bolje provedbe ovog veoma zanimljivog i značajnog projekta formiran je i nadzorni odbor kojeg će sačinjavati pet osoba, a to su: predstavnici organizacije Mirakles, Općine, Javne ustanove Cenar za socijalni rad, Osnovne škole Aleksa Šantić koja se nalazi u Perinom Hanu u koju će ići djeca koja se budu upisala, te referent za pitanje Roma Jasmina Beganović.

Jems Burton, predstavnik organizacije Mirakles, na sastanku u Zenici razgovarao je sa porodicama koje su dobile stanove i posebno se interesovao za pitanja obrazovanja djece.

Dolača - stambeni objekti

To je uvjet za opstanak projekta.

„Od ovih porodica zavisi da li će se projekt nastaviti jer je riječ o pilot-projektu. Ukoliko se budu pridržavali pravila, postoji mogućnost da se projekt nastavi, gdje bi se pravile kuće za još šest porodica“, tom prilikom je izjavio Burton.

Donator za ovih šest kuća je Bil Buton koji je na listi trideset najbogatijih ljudi u Engleskoj.

Jasmina Beganović

PORIJEKLO ROMA (II)

Dr Marcel Kurtiade/Courthiade
Maškarthemutni Rromani Ûnia & INALCO

Dr. Marcel Courthiade (Kurtiade) je Rom grčkog porijekla (Baćori).

Rođen je u Francuskoj prije 56 godina i živio preko 20 godina u Jugoslaviji i Albaniji. Na Sorboni je završio fakultet i doktorirao na odsjeku za lingvistiku. Pre 12 godina se vratio u Francusku gde predaje romski jezik i kulturu na universitetu Inalco.

Dr. Courthiade napisao je prvi bukvar romskog jezika, štampan u Sarajevu 1990. godine za izdavačku kuću Svjetlost. U tom periodu bio je saradnik tadašnjeg Instituta za proučavanje međuetničkih odnosa.

Zadovoljstvo nam je da dr. Courthiade saraduje na našem časopisu. U ovom broju magazina možete pročitati nastavak njegovog teksta o porijeklu Roma.

Romski jezik je živ i nakon 1.000 godina s obzirom na to da je istovremeno izgnano više različitih društvenih grupa. U nauci je poznato da jezik izgnanika duže živi ako su grupe koje ga govore heterogene; faktički, jezici izgnanika umiru poslije dvije-tri generacije, dok je romski jezik ostao do danas, poslije toliko godina, veoma prisutan u cijeloj Evropi i šire.

Nažalost (ili, hvala Bogu), praromi, koji su bili hinduisti, nisu mogli (ili nisu htjeli) ostvariti ono što je Mahmud tražio od njih. Postojala je ogromna razlika između muslimanske i hinduističke kulture: kod praroma je prevladavao princip ahamsja (nenasilje, neubijanje drugog) i poštovanja prema drugim vjerama, dok je Mahmud bio veliki ubica i vjerski vojnik. Zato je brzo prodao prarome bogatašima u Horasanu (sjeverni dio carstva).

Najvjerovatnije nedugo nakon godine 1018. (možda 1020-1030), Mahmud Gaznavi je prodao ljude koje je nasilno priveo iz Kanaudža kad je ustanovio da oni ne rade ono što je od njih očekivao. Prodao ih je bogatim trgovcima i gospodi u Horasanu, koji je bio veliki sjeverni dio njegovog carstva. Da bismo shvatili šta se nakon toga desilo, moramo malo dublje ispitati etničku strukturu država o kojim govorimo.

Sam je Mahmud, sultan u Gazni (od 999. do svoje smrti 1030. godine), bio sin prethodnog sulta-

na Sevük-Tegina, koji je bio porijeklom "Turčin". Dakle, "šta je bio *Turčin* u njegovo doba?" Nije to bio naziv nacije, ni jezika, ni vjere. Šta je, onda, bilo? Na Balkanu i danas postoji velika zbrka u vezi s pojmovima "Turčin", "muslim", "Saraceni" i "Arap". Ova je zbrka nastala u davnim vremenima. Danas "Turčin" označava zvaničnu naciju i njenu državu (Türkiye), a "muslim" islamsku vjeru. Prije hiljadu godina situacija je bila drukčija. Dva-tri stoljeća prije Mahmuda "Turcima" odnosno Turkmenima nazivane su neke nomadske grupe koje su lutale s konjima, ovcama i kozama u Mongoliji blizu rijeka Orhon i Selenga. Među njima je bio jedan *ouz* ("pleme", "loza"), na kineskom poznat kao "T'ukiue", od kojeg je kasnije nastalo ime za sve Turke.

U 8. i 9. stoljeću ovi nekadašnji Turci su došli do kineskog Turkeстана i krenuli dalje prema zemljama među rijekama Sir-Darja i Amu-Darja (današnji Uzbekistan), pa čak do rijeke Volge, do prostora gdje su ljudi govorili raznim jezicima iste porodice kao perzijski: agnijski, kućijski, kothanski, sogdijski, toksarski itd. Tamo je bila glavna vjera budizam, prisutna je bila i kršćanska vjera u obliku nestorijanizma, a dolazio je i islam, kao nova vjera. Prelazeći preko tih zemalja, pa i rijeku Sir-Darja, ovi "Turci" su došli u muslimansko carstvo Samanida, u kojem se govorilo perzijski. Prihvatili su islam kao vjeru, arapski kao jezik vjere i perzijski kao jezik kulture.

Godine 960. čuveni vođa federacije *ouza*, Seldžuk iz loze Kinika, krenuo je ka Hvarezmu (između Kaspijskog mora i Aralskog jezera) i primio islam sa svoja tri sina. Jedan od njih, Mihalj, poginuo je nedugo zatim na bojnopolju, te su unuci Seldžuka, Torul beg Dāwūd (990-1063) i Čarija beg Muhamad (993-1060), postali poglavari i zadobili 1028. godine dva velika grada Horasana: Merv i prijestolnicu Nišapur, sastavni dio Mahmudovog sultanata, gdje su bili mnogi ljudi iz Kanaudža. U horasanskoj vojsci bilo je dosta *gulama* (robova-vojnika) iz Indije, poznatih po svojoj odanosti vladaru, koji su činili ravnotežu "Turcima". Moćni vladar Mahmud, zajedno sa Horasancima i njihovim *gulamima*, istjerao je Seldžuke nazad preko rijeke Amu-Darje, ali po njegovoj smrti oni su opet pokušali osvojiti Horasan: Mahmudov sin Ma'sud nije imao snage da ih otjera, utoliko prije što su Horasanci – i s njima njihovi oficiri iz Indije, prešli na stranu Seldžuka jer nisu više mogli trpjeti sultana koji je silom uzimao poreze da bi raskošno živio, a nije tražio novac iz drugih zemalja, kao što je njegov otac radio kada je pljačkao Indiju. Na bojištu u Dandanakanu (u maju 1040. godine) pobijedili su ga Seldžuci i postali vladari Horasana (romska riječ *xulaj*, "vladar", "gospod", potječe iz Horasana). Jedna grupa vojnika je otišla za Ma'sudom i ubila ga na putu ka Lahoreu 1041. godine.

Seldžuci nisu bili zadovoljni što su Horasanci zavladao, pa su išli dalje prema Bagdadu, gdje su stigli 1055. godine, zajedno sa svojim saveznicima iz Horasana i njihovim vojnicima iz Indije. Produžili su dalje do Armenije, gdje su stigli u grad Ani 1064. godine i Manzikert (danas Malazgirt u blizini Vanskog jezera) sedam godina kasnije, zajedno s vojnicima iz Horasana i Indije, pa su 28. augusta 1071. zauzeli grad.

U svojoj knjizi "Armenske nesreće" putujući kaluđer Aristakes Lastivertc'i piše pet godina poslije bitke u Manzikertu, kojoj je vjerovatno bio svjedok: "Bilo je strašno vidjeti Seldžuke, jer su bili crni i kosmati, neprijatnog izgleda, jedne rase iz Indije." Ta godina i ta bitka imale su veliki značaj u svjetskoj historiji, jer se tada promijenio cjelokupan odnos između Evrope i Azije: sin Čarije-bega, Alp Arslan (1029-1072), koji je postao vladar 1063. godine, po smrti ujke Torul-bega,

ratovao je u Manzikertu protiv bizantske vojske i pobijedio bizantskog cara Romana Diogena IV, uhapsio ga i utamničio. Historija pripovijeda da ga je pitao: "Da si ti mene uhapsio, šta bi ti meni uradio?" Diogen je odgovorio: "Mislim da bih te ubio, ili brukao po ulicama grada." Alp Arslan će na to: "Ja ću tebe još više kazniti: opraštam ti i puštam te na slobodu."

Veliki strah je zavladao Evropom kad su ljudi saznali za Manzikert. Bizantsko carstvo je bilo veliki neprijatelj Rima i cijele Evrope, ali kad su se pojavili opasni Seldžuci s ljudima iz Horasana i Indije – praromima, svi navodno muslimani (zvali su ih Saraceni), Evropa ih je smatrala opasnijim neprijateljem od Bizanta.

Alp Arslan je išao sve dalje i dalje, pa je uskoro savladao maltene cijelu Anatoliju – ostavljajući samo male prostore Bizantu. Otjerao je i egipatske Fatimide, koji su vladali u Svetoj zemlji, gdje se nalazio Hristov grob. Dok su Fatimidi vladali u Svetoj zemlji, vjernici iz Evrope dolazili su u grupama da bi se molili Bogu – uz naplatu, razumije se, ali kad su Saraceni zavladao nisu više dopuštali kršćanima da dolaze na Hristov grob.

Bizant je tada poslao predstavnika u Rim – neprijatelju... da traži pomoć. Papa je proučio problem pa je 1095. godine u gradu Clermont-Ferrand u Francuskoj proglasio prvi rat za oslobođenje Jerusalema od arapske vlasti. Obećao je sudionicima koji u njemu poginu potpun oprost grijeha. Rekao je: "Dius lo vult!" ("Tako hoće Bog!"). I tada su mnogi krenuli u Palestinu. Bio je to prvi križarski rat. Križarski se zove jer su sudionici ovog vojnog pohoda stavili na svoju opremu znak križa. Prvi križarski rat (1096–1099) vodili su francuski, flandrijski i normandijski velikaši pod vodstvom Godefroya od Bouillona. Tokom pohoda osvojen je Jerusalem 15. VII 1099. godine i uspostavljeno Jerusalemsko kraljevstvo. U svetom gradu nisu zatekli Seldžuke jer su ih Fatimidi, godinu dana ranije, pobijedili i otjerali na istok, uzimajući opet grad, gdje su našli horasanske i indijske ljude.

Sada se bliži prvi kontakt među Evropljanima i praromima...

O tome čitajte u narednom broju.